

Ďáblický hřbitov a nalezení ostatků p. Josefa Toufara

Mnoho obyvatel Ďáblic každý den projíždí podél dlouhé, nyní nově opravené betonové zdi velkého Ďáblického hřbitova, která je prolomena zajímavou bránou s dvojicí kubistických věží. Právě pro svoji moderní architekturu byl hřbitov v 90. letech 20. století zapsán na seznam kulturních památek. Málokdo však tuší, že u severní ohradní zdi se nalézá prostor, který je možné považovat za metaforu našich moderních dějin.

„Jsou tu zahrabáni protinacističtí odbojář z války, po válce zase nacističtí zločinci a vrahové českých vlastenců, v padesátých letech odpůrci a oběti komunistického režimu. Jsou to kondenzované československé dějiny. Právě zahrabávání lze považovat za symbol novodobých československých dějin, protože odpůrci totalitních režimů byli zbaveni cti i po smrti: zahrabáni, spáleni, jejich popel roztroušen“. Takto o Ďáblickém hřbitově mluví Miloš Doležal, autor oceňovaných knih o Josefu Toufarovi, jehož tělo sem bylo v roce 1950 na rozkaz příslušníků StB tajně uloženo. A právě úspěšné nalezení jeho ostatků umožnilo připomenout jak tuto osobnost, tak jednu tragickou kapitolu z existence Ďáblického hřbitova.

Josef Toufar zemřel na následky nelidského týrání ve valdické věznici a ihned po své smrti byl na příkaz StB tajně pohřben pod změněným jménem Josef Zoukal do hromadného hrobu, který se nalézal u severní zdi Ďáblického hřbitova v Praze. V severní části hřbitova byly v letech 1943–1961 do 70 hromadných hrobů uloženy ostatky přibližně až 15 000 osob, včetně několika stovek obětí komunistického režimu a dále neznámý počet obětí nacismu.

Od počátku šedesátých let, kdy zde skončilo pohřbívání do hromadných hrobů, nebyla tato část hřbitova upravována a zarůstala náletovou vegetací. Nakonec dokonce sloužila jako smetiště. Tento stav se začal měnit až po roce 1989. Umístěno sem bylo celkem 247 kamenných desek se jmény popravených, aby symbolicky připomínaly oběti komunistického režimu. Dnes tu jsou pietně upraveny čtyři desítky hromadných hrobů. Kde se přesně nalézalo dalších několik desítek hromadných hrobů, nikdo neví. Hrob P. J. Toufara se podle objevených archívních pramenů, plánků a svědectví pamětníků, která se podařilo získat M. Doležalovi, měl nalézat u severní zdi Ďáblického hřbitova.

V létě 2014 se představitelé Prahy řízené tehdy Tomášem Hudečkem rozhodli podpořit žádost

příbuzných o exhumaci ostatků pátera Josefa Toufara. Eva Vorlíčková, radní hl. města Prahy, která na magistrátu akci zajišťovala, sestavila skupinu odborníků kvalifikovaných pro plánované práce. Její jádro tvořili archeologové a antropologové. K nim se přidal soudní lékař a genetik. Měl jsem tu čest být součástí tohoto týmu. Exhumační práce začaly na začátku listopadu. Předpokládali jsme, že na hřbitově strávíme 5 dní, které se však protáhly na plné dva týdny intenzivní práce. V několika okamžicích jsme uvažovali i o ukončení celé akce. Nakonec nálezy ostatků nalezených v pozicích shodných se zásadním dokumentem, který jsme měli k dispozici – stránkou z polohové knihy pro hromadný hrob č. 16, do kterého byl pohřben p. J. Toufar, – potvrdil správnost určení hledaného místa. Uvnitř objevené rakve ležela kostra dospělého muže, který zemřel podle určení antropologů ve věku 35–50 let. Z hlediska archeologického a antropologického bylo možné po ukončení prací konstatovat, že ostatky muže nalezené na Ďáblickém hřbitově, mohou náležet p. Josefu Toufarovi. Analýza DNA následně potvrdila, že tomu tak skutečně je. Po zmíněné genetické analýze mohlo proběhnout jejich uložení do kovové schránky, která byla převezena do Čihošti. Tam se konal důstojný pohřební obřad, který byl příznačně označen jako návrat pátera Josefa Toufara do své farnosti. Nutno konstatovat, že exhumace J. Toufara byla zcela výjimečná. Mohla se uskutečnit pro zachování písemných dokladů týkajících se jeho pohřbu. Pro žádnou z dalších obětí totalitních režimů, které byly pohřbeny na Ďáblickém hřbitově, však pravděpodobně tyto doklady již neexistují, neboť shořely při požáru hřbitovní kanceláře v roce 1968.

Exhumace p. Josefa Toufara vyvolala zájem o problematiku zapomínaných míst, na která byly tajně pohřbívány oběti jak nacistické, tak především komunistické totality. Necelý rok po úspěšném vyzvednutí ostatků čihoštského faráře došlo k přípravě podkladů pro vyhlášení Ďáblického hřbitova Národní kulturní památkou s názvem Čestné pohřebiště popravených a umučených politických vězňů a příslušníků druhého a třetího

odboje. V odůvodnění se uvádí, že hřbitov představuje pietní místo celonárodního významu, neboť jsou zde uctívány oběti totalitních režimů, které zde byly pohřbívány.

Právě v dnešní době je nutné si připomínat takové příběhy a osoby z naší nedávné historie, z doby, kdy se zdálo, že zlo může snadno a natrvalo zvítězit.

Jan Havrda, foto autor

Páter Josef Toufar byl český římskokatolický kněz, oběť komunistického pronásledování katolické církve v Československu.

Narodil se v roce 1902 v Arnolci u Polné v rodině sedláka a hostinského a také starosty této obce na Českomoravské Vysočině. V osmi letech mu zemřela matka. Jeho otec nechtěl připustit, aby se stal knězem, proto až po jeho smrti mohl opustit rodný statek a ve svých 26 letech začít studovat na gymnáziu. Po dalším teologickém studiu a absolvování semináře byl vysvěcen na kněze. V letech 1940–1948 působil jako farář v městečku Zahrádce v Posázaví. Pro jeho oblíbenost nejen mezi katolíky se ho místní komunisté obávali a po čase dosáhli jeho přeložení do malé obce Čihošť u Ledče nad Sázavou. V roce 1950 byl zatčen a obviněn z vykonstruování Čihoštského zázraku – dodnes nevysvětleného pohybu oltářního křížku, který vidělo 19 svědků. Sám J. Toufar křížek neviděl, neboť v okamžiku jeho pohybu stál na kazatelně a kázal. Šest týdnů po této události byl příslušníky StB unesen a nucen ke křivě výpovědi. Měl se stát korunním svědkem v připravovaném monstrprocesu proti katolické církvi. Zemřel 25. 2. 1950 na následky věznění a krutého mučení. Pohřben byl tajně pod falešným jménem do hromadného hrobu na Ďáblickém hřbitově. Jeho ostatky byly v roce 2014 nalezeny a následně slavnostně uloženy pod podlahu čihoštského kostela. Bylo tak vyplněno jak přání farníků a příbuzných, tak i samotného Josefa Toufara, který ve své závěti jako místo, kde chce být pohřben, uvedl právě Čihošť.

